

2011-2012

Husbankens Forsknings- og utviklingsstrategi (FoU)

1. FoU i Husbanken

1.1 Strategiens oppbygging

Strategien er bygd opp i tre deler. Del 1 gir en generell *innramming* av Husbankens FoU-arbeid. Del 2 tar så for seg *forskningen og kunnskapsproduksjonen*, mens del 3 behandler det vi omtaler som *kunnskapsmøter og utviklingsarbeid*. I sum gir dette en faglig-strategisk plattform med lang tidshorisont, som vil suppleres med en årlig revidert handlingsplan formulert innenfor strategiens rammer.

1.2 Formål

FoU-strategien skal fungere som rettesnor for Husbankens nasjonale arbeid med *kunnskapsutvikling og kunnskapsanvendelse* innenfor det bolig- og bygningspolitiske feltet.

Gjennom strategien og dens tilhørende operative arbeid skal det utvikles kunnskap av verdi for feltet. Kunnskapens primære nytte vil betinges av dens bidrag til *best mulig måloppnåelse* på Husbankens ulike fagområder. Evalueringer av virkemidler, etablerte ordninger og tiltak er viktige bidrag til dette. Samtidig vektlegges det at også kunnskapsmessige bidrag til *økt refleksjon og/eller kritisk diskusjon* er av betydning for praksisfeltet. En balansert kunnskapsproduksjon kan gi støtte både til utvikling i praksisfeltet, og til boligpolitiske beslutninger og politikkutforming – på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå.

I tillegg vektlegges at kunnskapen skal bidra til bevaring og videreutvikling av kompetente forsknings- og utdanningsmiljøer på området.

Et viktig mål vil være at Husbankens kunnskapsarbeid spiller på lag med, støtter opp om og bidrar til å konkretisere boligrelatert forskning initiert fra annet hold, inkludert forskningsprogrammer forvaltet av Norges forskningsråd. I årene framover gjelder dette spesielt programmet *Velferd, arbeid og migrasjon* (VAM).

1.3 Generelle føringer

Strategien vil inngå i Husbankens samlede arbeid for bolig- og bygningspolitisk måloppnåelse. Dette betinger at FoU-arbeidet i) forankres både i gjeldende styringsdokumenter og i dialog med Husbankens direktørmøte, samt ii) utøves innenfor de til enhver tid gjeldende politiske rammer, slik disse er formulert gjennom storingsmeldinger og statsbudsjett, og operasjonalisert gjennom KRDs årlige tildelingsbrev.

Det er KRD som forvalter sektoransvaret for forskning på feltet. I departementets FoU-strategi slås det fast at Husbankens plan for kunnskaps- og utviklingsarbeid skal formes innenfor departementets rammer. I tillegg skal Husbanken holde departementet løpende orientert om sitt FoU-arbeid, herunder avklare større prosjekt på forhånd. En viss andel av de årlige økonomiske rammene skal brukes til å følge opp føringer i tildelingsbrevet, imøtekomme tilleggsbestillinger gjennom året, samt støtte opp om arbeid med NOUer og stortingsmeldinger.

I st. meld nr 30 (2008-2009) *Klima for forskning* defineres forskning og utvikling (FoU) som "kreativ virksomhet som utføres systematisk for å oppnå økt kunnskap – herunder kunnskap om mennesket, kultur og samfunn – og omfatter også bruken av denne kunnskapen for å finne nye anvendelser." FoU initiert av Husbanken vil innenfor denne rammen primært bestå av:

1. Kunnskapsdannelse gjennom hovedsaklig anvendt forskning, som i noen tilfeller også kan samspille med grunnforskning initiert av for eksempel Forskningsrådet.
2. Utredninger og evalueringer, som settes ut på anbud på bakgrunn av konkrete problemstillinger Husbanken ønsker å få belyst.
3. Utviklingsarbeid; systematisk arbeid som utvikler ny kunnskap eller anvender eksisterende kunnskap bl.a. rettet mot innføring av nye metoder, produkter eller tjenester. Et sentralt grep her vil være å skape arenaer der formalisert kunnskap og praksisnær *know how* brytes og kobles mot hverandre.

1.4 Føringer i post 21 (og muligheter for samspill med post 77/78)

For 2011 har Stortinget vedtatt en ny budsjettpost til *forskning, utvikling og kunnskapsformidling innenfor boligsosiale tema og kvalitetsområder som miljø, energi og universell utforming*. Tema som byggeskikk og områdeløft er også kommet inn i tildelingsbrevet som mer fokuserte arbeidsområder for Husbanken i 2011.

Gjennom post 21 samles slik ulike fagfelt i en felles bevilgning. Dette gir økt mulighet til å se kunnskapselementer i sammenheng, for eksempel ved å utforme enkeltprosjekter slik at boligsosial problematikk, byggeskikk, energibruk, bomiljøutvikling og områdeløft ses i relasjon til hverandre, eventuelt også inngår i en kunnskapsmessig helhet. Det er her av betydning av posten ikke bare handler om forskning, men også om utvikling og kunnskapsformidling.

Et viktig formelt punkt er at post 21 ikke er en tilskuddordning, men en driftspost som går til kjøp av tjenester, og som må utbetales i budsjettåret. Dette betinger at en alt tidlig på året må ha klarhet i hvilke midler som kan anvendes og hvordan disse skal prioriteres, samt at de prosjektene som igangsettes er tydelig avgrenset i omfang og faglige målsettinger.

I tillegg til den nasjonale bevilgningen, forvalter Husbanken et relativt omfattende kompetansetilskudd over post 77 og 78. Disse tilskuddene forvaltes primært regionalt, og er ikke formelt knyttet til post 21. Samtidig er det klart at det innenfor rammen av kompetansetilskuddet utvikles viktig innsikt og kompetanse. Husbanken vil derfor arbeide for best mulig tilpasning og utveksling mellom kunnskapsdannelsen på ulike nivå.

1.5 Organiseringen av FoU-arbeidet

Det nasjonale fagansvaret for Husbankens FoU-arbeid er tillagt Region Midt-Norge, og ivaretas primært av prosjektleder og en medarbeider. Arbeidet er forankret i organisasjonen på to måter:

1. Avdelingsdirektør og regiondirektør medvirker i alle strategiske valg relatert til kunnskapsdannelsen. I tillegg forankres strategiske beslutninger hos Husbankens direktør og direktørmøtet, samt avklares med KRD. Det viktigste punktet her vil være årlige vedtak om hvilke temaområder som skal utlyses.
2. Det mer operative ansvaret ivaretas ved Region Midt-Norge, men støttes gjennom et *FoU-nettverk* med ett medlem fra hvert regionkontor pluss strategikontoret. Tre av nettverkets medlemmer inngår i et mer formalisert *innstillingsråd*. Rådets medlemmer er delaktige i prosessene rundt prosjektutlysninger, behandling av tilbud, samt innstilling til prosjektstøtte. Innstillingen avgis til Regionsdirektøren, og legges fram for Strategidirektør og Administrerende direktør for endelig beslutning.

1.6 Rollen som oppdragsgiver

Et profesjonelt og reflektert forhold til bestillerrollen er viktig for å ivareta FoU-ansvaret. God bestillingskompetanse krever både oversikt over og en viss innsikt i eksisterende forskning på Husbankens fagområder. I tillegg vil innsikt i forskningsmetoder og balansert kunnskapsteorisk forståelse være viktige bidrag til faglig fundert kunnskapsproduksjon.

Bestilling av forskningsoppdrag krever innsikt i regelverket for offentlige anskaffelser. Husbanken vil her relatere seg til KRDs strategier, veiledere og standarder for bestilling, anskaffelse og kontraktinngåelse. Samtidig støttes KRDs visjon om å legge til rette for fri og uavhengig forskning. I strategiens del 2 og 3 løfter vi fram betydningen av å åpne for balansert kunnskapsproduksjon. En slik ambisjon bør også inngå i selve bestillerkompetansen, ettersom ulike kunnskapsformer betinger en viss fleksibilitet i hvordan prosjekter bestilles, kontraktfestes og følges opp.

2. Forskning og annen kunnskapsproduksjon

2.1 Kunnskapsvisjon

Husbanken skal gjennom sitt FoU-arbeid bidra til fremskaffelsen av variert, faglig forankret kunnskap av relevans for *boligrelatert utviklingsarbeid, boligpolitiske beslutninger, samt langsiktig kunnskapsdannelse* (med både nasjonal og internasjonal forankring).

2.2 Fokus på kunnskapsbehov og kunnskapsmuligheter

Husbankens FoU-innsats vil formes i et samspill mellom:

- ✓ De årlige føringene gjennom statsbudsjett og tildelingsbrev
- ✓ Den kunnskapsambisjonen som uttrykkes gjennom FoU-strategien og i relaterte dokumenter
- ✓ Den oversikten over/innsikten i kunnskapsfeltet som skapes gjennom FoU-arbeidet, herunder kunnskapsbehov og kunnskapsmuligheter som framtrer gjennom rapporter, møter og dialog med forskningsmiljøer, signaler fra praksisfeltet m.m.

Til det siste punktet er det klart at kunnskapsbehov og -muligheter ikke kan operasjonaliseres uten at vi samtidig definerer hva det er viktig å ha kunnskap om. FoU-strategiens bidrag til dette er å klargjøre *hvilke former for kunnskap* som kan tilføre noe relevant til det bolig- og bygningspolitiske feltet. Slik angis en kunnskapsambisjon, som kan rettlede det fortløpende arbeidet med å identifisere kunnskapshull og klargjøre hvordan disse best mulig kan møtes. Et grunnlag for dette gis gjennom de neste punktene.

2.3 Balanse mellom ulike kunnskapsformer

Husbankens kunnskapsfokus vil ha sin hovedforankring i praksisfeltet. Dette trenger imidlertid ikke implisere at den kortsiktige horisonten og det instrumentelle nyttefokuset får dominere. Gitt at opplevelsen av kunnskapsbehov gjerne formuleres innenfor gjeldende rammer og mål, er det lett å argumentere for en kunnskapsproduksjon der ønsket om å oppnå direkte *nytteeffekter og forbedringer* står i sentrum. Men forskning kan også dreie seg om et mer åpent, fortolkende ønske om å bidra til *forståelse, innsikt og refleksjon* – eventuelt et kritisk ønske om å *utfordre gjeldende sannheter*. Husbanken vil etterstrebe en best mulig balanse mellom disse tre kunnskapsformene, ettersom de på litt ulike måter bidrar til prosessene innenfor det boligrelaterte praksisfeltet.

Figur 1: Tre former for kunnskapsdannelse og -anvendelse (inspirert av Jürgen Habermas)

Mål/middel kunnskap	Fortolkende kunnskap	Kritisk kunnskap
• Systematiske bidrag til mer målrettet arbeid• Spørsmål: Hva er målet, og hvilke virkemidler er mest effektive?• Vurdering i forhold til faste standarder og målbare indikatorer• Kriterier om objektivitet og verdifrihet; standardisert undersøkelsesdesign• <i>Forbedring</i> ved hjelp av tekniske prosedyrer og virkemidler, forankret i instrumentelle/strategiske handlinger	• Nyansert blikk på praksis• Spørsmål: Hvordan kan vi forstå det vi gjør?• Vurdering gjennom åpen fortolkning og søken mot gjensidig forståelse• Betonning av innlevelse og dialog; eksplorerende tilnærming til empirien• Veien til videre <i>utvikling</i> går gjennom praktiske løsninger og meningsfulle handlinger	• Problematisering av mål og praksiser• Spørsmål: Hvorfor gjør vi det slik, og kan det gjøres annerledes?• Vurdering gjennom kritisk drøfting og veksling mellom perspektiv• Refleksjon og takhøyde for uenighet; informasjonsstrøm <i>nedenfra-og-opp</i>• Søke <i>endring</i> og åpning mot det som er annerledes gjennom frigjørende handlinger

Via mål/middel-logikken tilegner vi oss systematiske data som kan betraktes som objektive og anvendbare til alt fra instrumentelle forbedringstiltak til sammenligninger av resultater. En slik form for kunnskap er viktig for både forvaltningen og markedet, men dette bør ikke forhindre oss fra å fremheve betydningen av alternative kunnskapsformer. Dette blir mer åpenbart hvis vi ikke bare ser på koblingene mellom kunnskap og mål/middel-beslutninger, men også relaterer boligkunnskapen til demokratiske, sosiale og etiske aspekter ved livet. Til dette kommer at på lengre sikt vil den fortolkende og kritiske kunnskapen være avgjørende for en *fornyelse* som også er positivt for mål/middel-arbeidet.

2.4 Kunnskapens funksjon innenfor Husbankens arbeidsfelt

Gitt NOU 2002:2 og St.meld. nr. 23 (2003-2004) konstitueres Husbankens arbeidsfelt i spennet mellom på den ene siden *boligmarkedet og dets effekter*, og på den andre siden *sosiale og velferdsmessige behov* som bare kan løses ved inngrep i og justeringer av markedsmekanismene. I dette skjæringspunktet forankres Husbankens arbeid i utviklingen, implementeringen og anvendelsen av en rekke strategier, virkemidler og verktøy.

Kunnskap vil her inngå som en selvstendig og viktig komponent. Delvis som kilde til innsikt i markedet, de sosiale behovene og det boligpolitiske arbeidet. Delvis som komponent i utviklingsarbeid og politikktutforming på ulike nivå. Dette betinger at FoU-arbeidet er tydelig forankret i Husbankens arbeidsfelt i mer allmenn forstand, som en klargjøring både av hva det trengs kunnskap om, og av hvilket anvendelsespotensial denne kunnskapen har.

I Norge har vi god boligstandard og et fungerende boligmarked. Markedet løser imidlertid ikke alle oppgaver og utfordringer. Husbankens viktigste rolle er derfor å fungere som et supplement/korrektiv til markedet der dette er nødvendig. I samarbeid med kommunene er det en hovedoppgave for Husbanken å sikre at de gruppene som faller utenfor det ordinære boligmarkedet, har en egnet bolig. Gitt dette er den sosiale boligpolitikkenes viktigste virkemidler selektiv støtte, tilskudd og lån til vanskeligstilte i boligmarkedet.

Samtidig handler arbeidsområdet om mer enn økonomi. Kvaliteten på boligen og boområdet, prosessene boligene frambringes og omsettes gjennom, strategiene og kompetansen som tas i bruk for å sikre god og relevant støtte til de som trenger det, plasseringen av ansvar og organiseringen av de boligrelaterte praksisene bygningsloven – faktorer som dette er nødvendig betingelser for at *det boligpolitiske praksisfeltet* fungerer bra. Føyer vi så til at menneskers utfordringer sjelden preges av bolig alene, og at det derfor kan tenkes samspill mellom boligtematikk og resultatoppnåelsen innenfor helse, arbeid og utdanning, strekkes Husbankens ansvar videre ut mot *et bredere velferdspolitisk felt*. Langs hele dette spekteret av tema vil kunnskapsdannelse og kunnskapsanvendelse være en nøkkel til videre utvikling og forbedringsarbeid.

Det er mulig å sette et skille mellom Husbankens boligsosiale og kvalitetsmessige ansvarsområder, men samtidig inngår de ulike faktorene i en helhet: *Områdeløft* utgjør et konsept der sosiale og kvalitetsmessige kobles mot hverandre. *Universell utforming*, som i utgangspunktet handler om standarder, tekniske løsninger og metoder for å iverksette disse, kan tilsvarende relateres til det sosiale og velferdsmessige gjennom å representere et grep for at enda flere skal kunne bo trygt og godt.

Husbanken ivaretar også et ansvar knyttet til mer rendyrkede kvalitetsområder. Produksjon og tilrettelegging skjer her primært gjennom privat innsats innenfor offentlig bestemte rammebetingelser. De boligpolitiske låne- og tilskuddsordningene og boliglovgivningen er viktige virkemidler her. Samtidig er det mulig å argumentere for at også god byggeskikk, utvikling av attraktive bomiljø, samt ikke minst boliger og boområder som er i harmoni med framtidens krav til miljø og energieffektivitet, kan relateres til sosiale problematikker; hvordan inkluderes også de vanskeligstilte i en kvalitativt rettet bolig- og bygningspolitikk?

Alt i alt står vi overfor et sammensatt og komplekst felt, der det er vesentlig at bolig- og byggemarkedet frembringer produkter som holder god kvalitet til rimelige kostnader, i samsvar med etterspørselen.

Kompleksiteten i feltet aktualiserer betydningen av pågående *kunnskapsutvikling*, relatert til både politiske, økonomiske, sosiologiske, juridiske, teknologiske og organisatoriske tema. Husbanken bidrar til slik kunnskapsutvikling på ulike måter: Regionalt finansieres prosjekter gjennom kompetansetilskuddet, mens det via FoU-arbeidet årlig initieres utredninger og forskning på nasjonalt plan. Det skapes også kunnskap internt i Husbanken. Eksempler kan være indikatorbaserte målinger av boligsosial status i norske kommuner, samt utvikling av kunnskapssynteser der praksisnær innsikt føres sammen med etablert kunnskap. I tillegg kommer kunnskap initiert av KRD, Forskningsrådet, samt ulike forskningsmiljø, utdanningsinstitusjoner og andre FoU-aktører.

2.5 Prioriterte kunnskapsområder

Punkt 2.4 klargjorde det feltet kunnskapen utvikles og anvendes innenfor. Den bredden som derved synliggjøres, tilsier at det er nødvendig med en viss fokusering av FoU-arbeidet.

- ✓ Å overvåke og belyse forhold som kan tilrettelegge for velfungerende bolig- og byggemarkeder fremheves i KRDs FoU-strategi som prioriterte områder for kunnskapsdannelse. Sentrale dimensjoner er utviklingen i tilbudet av og etterspørselen etter boliger, herunder utviklingen i byggekostnader, tilbudet av tomter, tilgang på boligfinansiering, konkurranse i markedene og finansiering av infrastruktur.
- ✓ Innenfor den sosiale boligpolitikken vil en grunnleggende kunnskapstematikk handle om grenseflaten mellom den vanskeligstilte i boligmarkedet og ulike former for bistandsbehov, herunder også et generelt fokus på marginaliseringsprosesser og sosial ulikhet. Det er behov for å opparbeide mer kunnskap om de vanskeligstilte gruppene, hvem de er og hvilke utfordringer de har. Årsaker og konsekvenser av at ulike grupper ikke klarer å hevde seg på boligmarkedet må kartlegges. Et sentralt punkt her vil være forskjellige markeders funksjonsmåter, samt brytningene mellom disse (arbeidsmarked/boligmarked, eiermarked/leiemarked, osv). Relatert til dette trengs studier av både *effektiviteten i* og *effektene av* ulike virkemidler og bistandstilbud. Et fokus på boligens betydning for barn og unge, samt relasjonen mellom bolig og integreringsarbeid vil videreføres.
- ✓ Gitt at Husbankens arbeid i relativt stor grad er forankret i virkemidler rettet mot vanskeligstilte, vil mye kunnskapsdannelse ha fokus på individuelle behov og mekanismer knyttet til etterspørselssiden i boligmarkedene. Det er viktig at dette balanseres mot fokus på mer "kollektive" faktorer ved den sosiale boligpolitikken. Dette kan handle om tilbudssiden av markedet (f.eks. tomtepolitikk), effekter av boområder og bomiljø (områdeløft), samt former for organisering og gjennomføring av kommunal boligpolitikk (herunder virkninger av plan- og bygningsloven). Generelt vil samspill og samhandling i det bolig- og bygningspolitiske feltet være et prioritert kunnskapsområde i årene framover.
- ✓ Etterspørselen etter boliger fremover vil bestemmes av demografiske forhold, kulturelle endringer og av den økonomiske utviklingen. KRDs FoU-strategi fremhever her behov for mer beskrivelse av trender om geografisk mobilitet, migrasjon, urbanisering og utvikling i familie- og husholdningsmønstre. Sosiale og kulturelle endringer og utvikling i preferanser vil samtidig ha mye å si for hvordan de ulike delmarkedene utvikler seg, både på eie- og leiemarkedet. Den alminnelige inntektsutviklingen, sysselsettingsforhold og inntekts- og formuesfordeling mellom grupper vil påvirke etterspørselen etter boliger.
- ✓ Husbanken vil vektlegge betydningen av å se det boligsosiale feltet i relasjon til velferdssamfunnet i mer generell forstand, til kategorier som arbeid, helse, utdanning, familie og integrering. Et grunnlag for dette ble i 2010 utledet i notatet "Boligen og velferdssamfunnet", og en rekke forskningsprosjekt gjennomføres i tilknytning til dette i 2011. I årene framover vil slike tema ivaretas gjennom Forskningsrådets program *Velferd, arbeid og migrasjon* (VAM). Innenfor denne rammen vil Husbanken utlyse avgrensede prosjekt som støtter opp om VAMs mer overgripende forskning. Forskning på velferdsmessige effekter av *housing first* vil være et sentralt satsningsområde her, relatert til hvordan boligen kan anvendes for å øke resultatoppnåelsen på andre velferdsfelt.
- ✓ En viktig ambisjon for Husbanken er å stimulere til brobygging mellom velferdstematikk og boligkvalitet. Perspektivet er da at kunnskap og kompetanse relatert til boligkvaliteter kan utgjøre en kilde også til velferdsmessige gevinster. Et grunntema vil være hvordan utformingen, plasseringen og klargjøringen av en bolig kan bidra til at flere mennesker kan få den bistanden de trenger der de bor. Slike problemstillinger kan knyttes til både nybygging og rehabilitering, og vil berøre universell utforming så vel som lavenergiboliger.
- ✓ Universell utforming er et fagområde som både tar opp i seg den boligsosiale dimensjonen, og utgjør en kvalitet ved et bygg/boområde. Aktuelle kunnskapstema strekker seg fra prosjekt med fokus på forbedringer, via problematisering rundt gevinster og ulemper, til samspillet med øvrige velferdsfelt. En rekke faktorer knyttet til lovverk, skjønnsutøvelse, funksjonalitet, tekniske løsninger, samspilleffekter, økonomi, estetiske aspekter m.m. vil kunne belyses. Vektingen mellom å søke tilpasninger til spesielle gruppers behov versus å utvikle generelle løsninger rettet mot alle, er en grunnleggende tematikk. Forholdet mellom

ulike brukerperspektiv, samt byggebransjens og planleggeres perspektiver og praksis, vil stå sentralt her.

- ✓ Sist men ikke minst vil utfordringer relatert til klimahensyn, energi og miljø gi økte kunnskapsbehov ift nybygging og vedlikehold, reparasjoner og utbedringer av boliger og bygg. *Passivhusnivå og miljøvennlig energiforsyning* vil stå sentralt. EUs reviderte bygningsenergidirektiv krever at det offentlige går foran med "near zero energy"-bygninger innen 2018. FOU-aktivitet bør se på muligheter mht boliger for vanskeligstilte, omsorgsboliger, sykehjem, barnehager og skoler. Videre vil *klimautfordringen og eldrebolgen* gi sterke føringer for framtidens utbedring av bygninger. FOU-aktivitet bør se på hvordan en kan sikre at rehabilitering for økt bo-kvalitet og boligsosiale formål ses i relasjon til behovet for redusert energibehov og universell utforming. *Energirehabilitering* vil etter hvert skje med langt høyere ambisjoner og mye større omfang enn i dag. FOU-aktivitet bør støtte utvikling av samarbeidsmodeller, forretningsmodeller, kontraktsformer og virkemidler som gir profesjonell energirehabilitering med høyt ambisjonsnivå og stort omfang, særlig mht småhus. Forholdet mellom *tekniske løsninger, brukergrensesnitt og brukeradferd* (inklusive kulturbetinget adferd) kan ha stor betydning for effekten av energieffektivisering. Her trengs mer kunnskap og utvikling og etterprøving av enkle og robuste løsninger.

2.6 Forholdet mellom forskning, utredning og evaluering

Husbankens kunnskapsproduksjon vil kunne skje gjennom både forskning, utredninger og evalueringer. Det er viktig med en strategisk avklaring av forholdet og vekten mellom disse. Kort sagt handler *utredninger* om å undersøke og bringe klarhet i et saksområde e.l., mens *forskning* i større grad handler om utvikling av ny og/eller utfordring av eksisterende kunnskap. Forskningen kan kategoriseres ved et skille mellom grunnleggende og anvendt forskning, der sistnevnte i større grad forankres i praksisfeltet.

Begrepet *evaluering* utgjør her en egen kategori, men kan relateres til både utredninger og forskning. På den ene siden ligner evalueringer på utredninger, ettersom de fleste evalueringer gjennomføres ved at systematisk innsamlet informasjon ses i forhold til predefinerte vurderingskriterier (slik sett kan en evaluering kategoriseres som et styringsvirkemiddel). På den andre siden er evalueringer beslektet med anvendt forskning, gjennom at de gjerne forsøker å frambringe handlingsrelevant kunnskap – ikke bare for å avklare graden av sammenheng mellom intensjoner og praksiser/resultater, men noen ganger også for å kunne vurdere de intensjonene praksisene utgår fra.

FoU-aktiviteten i Husbanken har vært mye preget av utredninger og evalueringer. Fokus har da vært å skape oversikter og vurdere nytte og effekter av tiltak og virkemidler, mens det har vært mindre forskning med teoretiske anslag, systemiske perspektiver og kobling mot øvrige velferdstema. Særlig det siste er viktig for å løfte den faglige refleksjonen knyttet til bolig, ikke bare innenfor forskning spesielt, men også innen samfunnsdebatten mer generelt.

I tillegg til avgrensede utredninger og evalueringer, vil Husbanken derfor fremheve betydningen av kunnskapsutvikling relatert til genuin forskning. Husbanken vil derfor støtte opp om KRDs arbeid med å finne en god balanse mellom *konkret og kortsiktig*, og *generell og langsiktig* kunnskapsutvikling. Ansvar for det mer langsiktige, dynamiske og komparative forskningsfokus er fra 2011 overført til Forskningsrådet. Husbanken vil tilstrebe at også praksisnære forskningsprosjekt finansiert over post 21, alltid skrives inn i en faglig, teoretisk og metodisk ramme.

2.7 Forholdet mellom det nasjonale og det regionale

I mengden av regionale kompetanseprosjekt finner vi utvilsomt en del som har nasjonal relevans, hvilket kan åpne for spørsmål om de bør støttes via post 21-midlene. Her bør imidlertid vurderingskriteriene være strenge. Ethvert prosjekt som får kompetansetilskudd, også de regionale, skal ha en overføringsverdi til Husbankens virksomhet generelt. Slik sett kan vi anta at alle kompetanserelaterte prosjekt, i større eller mindre grad, vil være av nasjonal interesse.

Det kritiske spørsmålet blir dermed hva som skal til for at et regionalt prosjekt med nasjonalt anslag skal kunne få støtte gjennom post 21? Et utgangspunkt må være at aktiviteten knyttet til prosjektet har et fokus som går ut over det regionale. Det betyr at det som skjer regionalt må ses i

forhold til det nasjonale, dvs at et enkeltprosjekt eller et spesielt tiltak settes inn i en større, faglige helhet. Eventuelt kan det handle om å relatere og sammenligne prosjekter og tiltak med tilsvarende prosjekter, nasjonalt eller internasjonalt.

2.8 Betydningen av internasjonal forankring

Selv om Husbankens kunnskapsproduksjon forankres i det konkrete og anvendbare, er internasjonal orientering og kontakt av stor betydning. Husbanken vil derfor fortsatt søke kontakt og utveksling med relevante FoU-miljø i nordiske og andre land. Dette for å utvikle oversikt over hva som rører seg innenfor kunnskapsfeltet, og for å styrke Husbankens kompetanse i møtet med norske kunnskapsmiljøer. Finansiering av komparative prosjekter og forskerdeltagelse fra andre land i utvalgte prosjekt er et mål.

2.9 Kriterier for post 21-støtte

Innenfor den generelle rammen skissert ovenfor vil FoU-arbeidet betinge en viss utøvelse av faglig skjøn. Det er viktig at det finnes rom for slik kompetanseutøvelse, ettersom det vil sikre at de beslutningene som fattes er forankret i aktuelle kunnskapsbehov og kunnskapsmuligheter slik de framtrer innenfor Husbankens ulike fagfelt. Samtidig er det en fordel om FoU-arbeidet forankres i *kunnskapsfaglige kriterier* som angir en retning for skjønnsutøvelsen.

Basert på avklaringene i avsnittene ovenfor, vil Husbanken prioritere fordelingen til kunnskapsproduksjon ut fra en intensjon om at:

1. De politiske føringene slik de artikuleres i statsbudsjett og tildelingsbrev oppfylles
2. Kunnskapsproduksjonen bidrar til måloppnåelse innenfor Husbankens ulike fagfelt
3. Nye prosjekt forankres i kunnskapsbehov og kunnskapsmuligheter identifisert gjennom tidligere forskning og/eller signaler fra praksisfeltet
4. Langsiktighet ivaretas gjennom at det årlig utlyses prosjekt i forlengelsen av pågående kunnskapsproduksjon
5. Prosjekt som støttes skal være av nasjonal interesse og i størst mulig grad ha teoretisk forankring
6. Det gis rom for både praksisnære evalueringer/utredninger, og for forskning av mer generell karakter, gjerne med komparativt, internasjonalt fokus
7. Det sikres en balanse mellom kritisk, refleksiv og mål/middel-orientert kunnskap

3. Kunnskapsmøter og utviklingsarbeid

3.1 Formidlings- og utviklingsvisjon

Husbanken skal gjennom sitt FoU-arbeid bidra til godt samspill mellom ulike kunnskapskomponenter og det bolig- og bygningspolitiske praksisfeltet, slik at kunnskapen tas ned, bearbeides og gis bruksverdi, samt at erfaringer i praksisfeltet spilles inn i den videre kunnskapsdannelsen.

3.2 Formidling

Et kriterium for visjonen om et pågående samspill mellom den *kunnskapen* som produseres, og det *utviklingsarbeidet* som utføres (i Husbanken, kommunene, bransjen osv), er at kunnskapen blir formidlet på best mulig måte.

De kunnskapsrapportene som produseres vil møte krav om sammendrag, som bør skrives slik at de kan fungere som kortversjoner av prosjektet. Videre vektlegges betydningen av gode formidlingsseminarer ved avslutningen av forskningsprosjekt. Muligheten for å slå sammen formidlingen fra flere prosjekt, for slik å skape et noe mer omfattende seminar med større faglig bredde, vil alltid etterspørres og vurderes.

Husbanken har bygd om sine nettsider (*husbanken.no*) med sikte på å styrke sin kommunikasjon med praksisfeltet. Her bygges det også opp en egen kunnskaps- og utviklingsside som vil få en viktig funksjon i formidlingen av FoU-relatert stoff.

3.3 Kunnskapsmøter

Det er en viktig erkjennelse at kunnskap kan være mye ulikt. Den kunnskapen som utvikles gjennom forskning, utredninger og evalueringer kan kategoriseres som *systematisk og formell kunnskap*. Når denne kunnskapen møter praksisfeltet, støter den mot en mer praksisnær, erfaringsbasert og usystematisert *knowhow*.

Bildet er selvsagt aldri svart-hvitt, men satt på spissen er dette et møte mellom ulike virkeligheter. Med dette som utgangspunkt iverksetter Husbanken fra 2011 et nytt konsept, omtalt som *kunnskapsmøter*. Visjonen her er at formidlingsaspektet nedtones til fordel for å skape arenaer for brytninger og utveksling mellom ulike forståelsesformer. Dette arbeidet er grunnet i verdsettelse av møter mellom forskjeller, ut fra den tanke at ved at ulike ståsted, kunnskapsformer og kompetanser åpner seg for hverandre, vil genuin kunnskapsutvikling eller *kunnskaping* kunne oppstå.

Gjennomføringen av disse møtene vil variere avhengig av tematikk, og vil evalueres og justeres ved behov. Selve konseptet, og den visjonen dette er forankret i, vil imidlertid i årene framover fremheves som et grunnleggende grep i Husbankens FoU-arbeid.

3.4 Balanse mellom ulike anvendelsesformer

En grunntanke i både den allmenne formidlingen og de mer spesifikke kunnskapsmøtene er at forskning, utredninger og evalueringer skal gjøres mer anvendbar, og dermed i større grad bli virksom innenfor praksisfeltet. Med referanse til figur 1 ovenfor understreker vi igjen behovet for en balansert strategi: Det er forskjell mellom *forbedring* relatert til standardiserte indikatorer, *utvikling* relatert til økt innsikt og gjensidig kommunikasjon, og *endring* relatert til kritisk diskusjon og brytninger. Tre former for kunnskap kan slik kobles til tre former for kunnskapsanvendelse. Husbanken vil arbeide for å sikre en vedvarende balanse mellom disse tre formene, ut fra en kunnskapsteoretisk vurdering om at dette på lang sikt er til det beste for det bolig- og bygningspolitiske praksisfeltet.